

SXEDIO.65D

24.11.1926: ΟΘΕΙΑ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟ ΤΟΥ **1927**. ΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ ΖΗΤΟΥΝ ΑΠΟΣΥΡΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΤΩΝ **92,000** ΛΙΡΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΦΟΡΟ ΥΠΟΤΕΛΕΙΑΣ

Στην Κύπρο η περίοδος του μήνα του μέλιτος στις σχέσεις Ελλήνων και Τούρκων βουλευτών συνεχιζόταν. Μετά την κοινή αξίωση για κατάργηση του φόρου της Δεκάτης που ικανοποιήθηκε και την κοινή απόφαση για κατάργηση του Φόρου Υποτελείας (οι Τούρκοι άλλαξαν στάση γιατί τα χρήματα δεν πήγαιναν πλέον στην Οθωμανική Αυτοκρατορία αλλά στο αγγλικό θησαυροφυλάκιο) συνασπίστηκαν για μια ακόμη φορά στο θέμα του Προϋπολογισμού του **1927** όταν αυτός παρουσιάστηκε στα τέλη του **1926** στο Νομοθετικό Συμβούλιο.

Αιτία ήταν βασικά και πάλι το κονδύλι για τον υποτελικό φόρο.

Στις συνεδρίες του Νομοθετικού η τοπική κυβέρνηση δεχόταν απαντωτά κτυπήματα από τους Έλληνες και τους Τούρκους.

Ο Κυβερνήτης Μάλκολμ Στήβενσον είχε αρνηθεί να εφαρμόσει τα ψηφίσματα του Νομοθετικού του Μαΐου του **1926** και όταν παρουσιάστηκε ο προϋπολογισμός με το κονδύλι κα πάλι του υποτελικού οι κύπριοι βουλευτές έγιναν έξαλλοι.

Ο βουλευτής μάλιστα Μ. Η. Μιχαηλίδης τόνισε:

"Το άδικο και τερατώδες κονδύλιον της συμμετοχής της νήσου εις το τουρκικόν χρέος φιγουράρει και εφέτος. Τον παρελθόντα Μάιον δύο ψηφίσματα διά την κατάργησιν του κονδυλίου τούτου εψηφίσθησαν ομοφώνως υπό του παρόντος Συμβουλίου, ο δε δυνατός και ακαταμάχητος τρόπος με τον οποίον υποστήριξε το ψήφισμά του ο έντιμος συνάδελφος μου Μητροπολίτης Κιτίου, δεν είναι δυνατόν παρά να έκαμεν εντύπωσιν εις τον απαθέστερον ακροατήν και όμως μέχρι σήμερον ουδεμία ανακοίνωσις εγένετο εις το Συμβούλιον διά την τύχην των ψηφισμάτων αυτών".

Τα πρακτικά της συνεδρίας του Συμβουλίου που έγινε στις **24** Νοεμβρίου έχουν ως εξής:

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΕΤΑΡΤΗΣ

24 Νοεμβρίου **1926** (ώρα **10** π.μ.)

(Προεδρία προσωρινού Κυβερνήτου)

Παρόντα άπαντα τα επίσημα μέλη, εκ των αιρετών δε απουσιάζουν οι κ.κ. Λουκής Ζ. Πιερίδης και Γ.Χατζηπαύλου.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΥΣ: Εισηγείται αναστολήν του άρθρου **10** των οργανικών κανονισμών και η εισήγησις γίνεται αποδεκτή.

ΑΠΟΙΚΙΑΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ: Καταθέτει το Νομοσχέδιον του προϋπολογισμού του **1927** εισηγούμενος δε λέγει περίπου τα εξής:

Το σχέδιον του Προϋπολογισμού συνηντήθη ήδη και θα περιορίσω τας παρατηρήσεις μου εις γενικάς προκαταρκτικάς παρατηρήσεις, αφίνων τας λεπτομερείας όταν ο προϋπολογισμός θα συζητηθή εν επιτροπεία. Ο προϋπολογισμός των προσόδων ανέρχεται εις λ.**647,700** ως φαίνεται λεπτομερώς εις τον τυπωμένον προϋπολογισμόν. Υπάρχει φανερά ελάττωσις λ.**26,000** εν συγκρίσει προς το **1926** και λ.**60.000** εν συγκρίσει προς το **1925**. Οι αριθμοί διά το **1925** και το **1926** σημαντικώς εξωγκώθησαν ένεκα του ότι κατά τα έτη αυτά εγένοντο εισπράξεις εκ πωλήσεως δεκάτης συλλεγείσης εις προηγούμενα έτη.

Το ποσόν τούτο υπολογίζεται εις λ. **42,000**. διά να γίνει σύγκρισις του προϋπολογισμού των προσόδων του **1927** προς τας πραγματικάς προσόδους του **1926** και **1925** θα εύρωμεν ότι αι κατά το **1927** πρόσοδοι υπερτερούντας προσόδους εκάστου των ετών τούτων. Όταν η δεκάτη καταργήθη επεβλήθησαν ωρισμένοι δασμοί διά να εισπραχθή το ισάξιον της δεκάτης. Δυστυχώς το εισπραχθέν ποσόν εκ των επιβληθέντων φόρων υστέρησε του υπολογισθέντος ποσού κατά λ. **17,000**. Τούτο οφείλεται εις το ότι επί εξ εβδομάδας κατά τας αρχάς του έτους οι φόροι ούτοι δεν εισεπράχθησαν. Το υπολογισθέν ποσόν εισπράξεως εκ

των νέων φόρων ήτο λ.**85,000**. αι εκ της δεκάτης πραγματικάί πρόσοδοι ανήρχοντο εις πολύ μεγαλύτερον ποσόν. Η ολική απώλεια των προσόδων είναι **54,000**.

Παρά ταύτα το εμπόριον δεικνύει τάσιν προς αύξησιν ως δεικνύουν αι προσεγγίσεις ατμοπλοίων προς φοόρτωσιν και εκφόρτωσιν. Κατά το **1924** προσήγγισαν ατμόπλοια **112,100,0** τόνων ενώ κατά τους **9** μήνας του **1927** προσήγγισαν **1,202,000** και υπολογίζεται ότι θα ανέλθουν δι' όλον το έτος εις **1,600,000** τόνους.

Όσον αφορά τας δαπάνας το ολικόν ποσόν το απαιτηθέν υπό των Τμηματάρχων υπερέβαινε τας λ.**837,852**. Το ποσόν τούτο δεν είναι καθόλου υπερβολικόν και αντιπροσωπεύει την εσκεμμένην γνώμην των υπευθύνων διευθυντιών των τμημάτων. Είναι φανερόν όμως ότι οι πρόσοδοι δεν επιτρέπουν δαπάνην τοιούτου ποσού και διά τούτο το ηλαττώσαμεν κατά λ. **135,000**.

Εις τον προϋπολογισμόν των δαπανών διά πρώτην φοράν εφέτος προστίθεται εις τον τακτικόν προϋπολογισμόν ποσόν δι' έκτακτα δημόσια έργα. Αλλοτε εγίνετο πρόβλεψις δι' έκτακτα δημόσια έργα εκ των περισσευμάτων. Εφέτος προσετέθη εις τον κακτικόν προϋπολογισμόν και ούτω έχουσι τα μέλη υπ' όψιν το όλον ποσόν δαπάνης διά δημόσια έργα διά το προσεχές έτος.

Κατά την σύγκρισιν της προϋπολογισθείσης δαπάνης του έτους **1927** προς την του **1926** το ποσόν των λ. **17,000** διά το οποίον πέρυσι δεν είχε γίνη πρόβλεψις. Εκ της τοιαύτης συγκρίσεως φαίνεται ότι κάθε προσπάθεια εγένετο προς ελάττωσιν των δαπανών. Υπρχει ήδη σχέδιον ενώπιον του Υπουργού των Αποικιών όπως επιτευχθούν οικονομίαι εις τους εν ενεργεία υπαλλήλους διότι θα εφαρμόζηται όταν κενούνται θέσεις.

Παρ' όλα ταύτα αι προϋπολογισθείσαι δαπάναι υπερβαίνουν τας προσόδους κατά λ. **37,000** καίτοι αι δαπάναι ηλαττώθησαν εις το ελάχιστον, όπερ δύναται

να ασφαλίση το μέτρον της αποτελεσματικής υπηρεσίας. Θα τεθή ενώπιον σας νομοσχέδιον προς κάλυψιν του ελλείμματος.

Κατά το **1924** εδαπανήθησαν λ. **628, 609** και κατά το **1925** λ. **654,454**. Το ποσόν τούτο κατά το **1925** ηυξήθη κατά λ. **54,000** εκ των περισσευμάτων.

Η αύξησις αύτη έχει σημαντικά αποτελέσματα εις την ανάπτυξιν της Αποικίας.

Εφόσον εξοδεύονται χρήματα εσκεμμένως είναι παραγωγικά. Και η πρόθεσις της Κυβερνήσεως είναι να δαπανά παραγωγικώς, είναι δε λυπηρόν διότι δεν υπάρχει μέγα ποσόν διαθέσιμον διά το **1927**.

Μέχρις ότου η Κυβέρνησις δοκιμάση τους φόρους δι' ων αντικατεστάθη η δεκάτη δεν θα είναι συνετόν να συστηθή μεγαλητέρα δαπάνη παρ' όσον φαίνονται εις τον προϋπολογισμόν.

Δεν σφάλλω λέγων ότι η προτιθεμένη ανασύστασις του εφετείου είναι εις πάντα τα μέλη αποδεκτή. Το σχέδιον επεδοκιμάσθη και ευρίσκεται υπό την σκεψιν των Νομικών Συμβούλων του Στέμματος. Αλλά δύναμαι να είπω ότι θα ληφθή πρόνοια όπως το ιθαγενές στοιχείον να αντιπροσωπευθή εις το Εφετείον υπό δύο ιθαγενών εφετών.

ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ: Ζητεί πληροφορίας περί του μεριδίου της Κύπρου εις το τουρκικόν χρέος και ερωτά αν η Κυβέρνησις είναι διατεθειμένη να το απαλείψη εκ του προϋπολογισμού.

ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ: Άνευ της συγκαταθέσεως της Κυβερνήσεως της Α. Μεγαλειότητος δεν δύναμαι να το απαλείψω.

ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ: Λυπούμαι ότι είμαι ηναγκασμένος να ενστώ εις πρώτην αναγνώσιν του ενώπιον του συμβουλίου Νομοσχεδίου. Πράττων ούτω έχω πλήρη συναίσθησιν της υποχρεώσεως ην έχω ως μέλος του Συμβουλίου τούτου να ψηφίσω τον προϋπολογισμόν της απουσίας διά να μη σταματήση η λειτουργία της Κυβερνητικής μηχανής. Δυστυχώς όμως ο προϋπολογισμός είναι συντεταγμένος επί της ίδιας βάσεως, όπως και ο περυσινός προϋπολογισμός, τον

οποίον πέρυσιν εψηφίσαμεν με την βεβαιότητα ότι θα τον ηνεχόμεθα διά τελευταίαν φοράν, οπότε και διειτυπώσαμεν την αξίωσιν όπως διορισθή μία επιτροπή να μελετήση τον προϋπολογισμόν και εκθέση εις το Συμβούλιον και εις την Κυβέρνησιν ποίαι οικονομίαι δύνανται να επιτευχθώσιν. Τίποτε δεν εγένετο ο δε εφετεινός προϋπολογισμός μας παρουσιάζεται όχι μόνον ως του παρελθόντος, αλλά και με προσθήκας νέων θέσεων, αμφιβόλου σκοπιμότητος.

Το άδικον και τερατώδες κονδύλιον της συμμετοχής της νήσου εις το τουρκικόν χρέος φιγουράρει και εφέτος. Τον παρελθόντα Μάιον δύο ψηφίσματα διά την κατάργησιν του κονδυλίου τούτου εψηφίσθησαν ομοφώνως υπό του παρόντος Συμβουλίου, ο δε δυνατός και ακαταμάχητος τρόπος με τον οποίον υπεστήριξε το ψηφισμά του ο έντιμος συνάδελφος μου Μητροπολίτης Κιτίου δεν είναι δυνατόν παρά να έκαμεν εντύπωσιν εις τον απαθέστερον ακροατήν και όμως μέχρι σήμερον ουδεμία ανακοίνωσις εγένετο εις το Συμβούλιον διά την τύχην των ψηφισμάτων εκείνων.

Νομίζω κ. Πρόεδρε, ότι ούτε το Συμβούλιον αυτό είναι άξιον τοιαύτης περιφρονήσεως εκ μέρους του υπουργού, ώστε να απαξιοί μιας απαντήσεως εις ψήφισμα τόσον ζωτικόν, ούτε η συμπεριφορά αυτή του εντίμου υπουργού είναι τοιαύτη την οποίαν εδικαιούμεθα να αναμένωμεν από υπεύθυνον υπουργόν της Α. Μ. του Βασιλέως.

Μας καλείτε κ. Πρόεδρε, να σας ψηφίσωμεν προϋπολογισμόν **702,376** λιρών και διΐσχυρίζεσθε ότι ο προϋπολογισμός αυτός συνετάχθη μετά πάσης δυνατής οικονομίας και ότι επειδή τα υπολογιζόμενα έσοδα είναι **647,700** θα μας ζητήσητε εντός ολίγου να υποβάλωμεν νέαν φορολογίαν επί των πληγωμένων εκ φορολογίας ώμων του Κυπρίου, όπως φέρετε το ισοζύγιον. Ελπίζω, κ. πρόεδρε, ότι ουδείς εκ των αιρετών εντίμων συναδέλφων μου θα δεχθή να γίνη συνένοχος εις το μελετώμενον αυτό έγκλημα εναντίον των φορολογουμένων κατοίκων της Νήσου και ότι όλοι θα συμφωνήσουν ότι προϋπολογισμός συντασσόμενος με

τόσην σπαστάλην, προϋπολογισμός απορροφούμενος από μισθούς αδρούς και ανωτέρους των οικονομικών πόρων της Νήσου, προϋπολογισμός μη προβλέπων διά την αύξησιν της παραγωγιότητος της νήσου, δεν είναι ορ προϋπολογισμός τον οποίον δυνάμεθα ημείς να ψηφίσωμεν και θα ήτο προδοσία απέναντι των εκλογέων μας εάν εδίδαμεν λευκήν ψήφον υπέρ τοιούτου προϋπολογισμού.

ΣΤΑΥΡΙΝΑΚΗΣ: Λουπούμαι ότι ευρίσκομαι εις την δυσάρεστον θέσιν να ενστώ διά την πρώτην ανάγνωσιν του προϋπολογισμού, διότι εμφανίζεται το κονδύλιον των **92,800** λιρών, το οποίον απετέλεσε και απειλεί το μεγαλύτερον εμπόδιον εις την ανάπτυξιν της Κύπρου.

Πράττω τούτο ουχί διά να παρεμποδίσω την λειτουργίαν της Κυβερνητικής μηχανής, αλλά διά να διαμαρτυρηθώ με τον εντονώτερον τρόπον διά το μέγα αδίκημα, το οποίον γίνεται εις τον τόπον. Επειδή ενώπιον μου προβάλλει το δίλημμα να μη ενστώ κατά την πρώτην ανάγνωσιν και να διαμαρτυρηθώ διά το κονδύλιον τούτο καταψηφίζων το νέον νομοσχέδιον διά του οποίου επιβάλλεται νέα φορολογία μετά ώριμον σκέψιν κατέληξα εις το συμπέρασμα ότι οφείλω να ενστώ και εις την πρώτην ανάγνωσιν και να καταψηφίσω και το φορολογικόν νομοσχέδιον αργότερον.

Δεν θέλω να εισέλθω εις τας αδικίας του φόρου υποτελείας ούτε από νομικής απόψεως, ούτε από απόψεως συμβάσεων.

Εξηντιλήθη ήδη το ζήτημα το οποίον αποτελεί ζήτημα ζωής και θανάτου.

Ενώ χρειάζεται το ποσόν **800,000** λιρών και με όλην τη προσθήκην των περισσευμάτων παρουσιάζει άλλο έλλειμμα **37,000** λιρών. Είναι αληθες ότι ελαττώνεται το ποσόν του φόρου υποτελείας κατά **50,000** λιρών, αλλά δέον να απαλειφθή τελείως το ποσόν των **92,000** λιρών και εκλείψη και το επίδομα αυτό.

Η Κύπρος διέρχεται στιγμάς και περίοδον αγωνίας. Το παρελθόν έτος έφερε τον αγροτικόν πληθυσμόν εις θέσιν απελπιστικήν και του αφαιρούμεν τα εισοδήματα διά να τα ψηφίσωμεν εις

τον καιάδα του αγγλικού θησαυροφυλακίου, ο λαός δεν ανέχεται πλέον καμμίαν φορολογία.

Μ. ΚΙΤΙΟΥ: Εγείρομαι διά να ενστώ κατά της πρώτης αναγνώσεως του προϋπολογισμού. Κατά το παρελθόν έτος εψήφισα πιέσας την συνείδησιν μου δίδων πίστωσιν χρόνου εις την Κυβέρνησιν επί τη ελπίδι ότι διά της συνεργασίας μετά των αντιπροσώπων του λαού θα ήθελεν αύτη αναθεωρήση τον τρόπον καθ' ον συντάσσεται ο Κυπριακός προϋπολογισμός και θα τον κατάρτιζε κατά τρόπον υποβοηθητικόν αναπτύξεως και ουχί κατά τρόπον απομυζητικόν.

Το ποσόν των **92,000** λιρών όχι μόνον δέον να καταργηθή δι' άλλους λόγους, αλλά και διότι χρειάζεται διά να μη φθάσωμεν εις επιβολήν νέας φορολογίας. Φαίνεται ότι και η έκθεσις του Αρμοστού **1925** και ο έντιμος εισηγητής του νομοσχεδίου παραδέχεται ότι το εμπόριον αναπτύσσεται. Ηύξησαν αι αφίξεις πλοίων και ατμοπλοίων κατά το **1926**, αλλ' εις τούτο συνέτεινε πρωτίστως το αμαρτωλόν συμβόλαιον της ταχυδρομικής συγκοινωνίας, ο συναγωνισμός μεταξύ ατμοπλοϊκών εταιρειών και ο κατάπλους ελληνικών ατμοπλοίων.

Ενα είναι το γεγονός ότι η πρώτη εξαμηνία δεικνύει αύξησιν εισαγωγής **29,000** λιρών οφελομένην εις μηχανήματα εταιρειών και μείωσιν εξαγωγής κατά **64,000** λιρών.

Πού είναι η ανάπτυξις του εμπορίου και πού η ανάπτυξις της αγοραστικής ικανότητος του τόπου;

Αύτη εκπίπτει από έτους εις έτος έννεκα της ελατιώσεως παραγωγής. Η παραγωγή σιτηρών **1925** με όλην την εισαγωγήν **185,000** κανταρίων δά λιπάσματα μόλις έφθασε και υπερέβη ολίγον την παραγωγήν **1924** και υπερέβη σημαντικώς την παραγωγήν του **1921** και **1922** ενώ κατά το **1921** μόνον **21,000 GWT** λιπασμάτων εισήχθησαν.

Το **1921** η Κυβέρνησις είχε ψευδαίσθησιν διά την αγοραστικήν δύναμιν του τόπου λαβούσα υπ' όψει την εξαγωγήν ζώων. Τα εξαχθέντα ζώα όμως δεν ήσαν εκ

των περισσευμάτων του τόπου, αλλά εκ των υστερημάτων.

Τα ζώα του **1923** εμειώθησαν κατά το **1924** διά της εξαγωγής **447** ημιόνων, **3,222** βοών, **14,000** προβάτων και **60** καμήλων αφού εξηλείφθη και ολόκληρος η παραγωγή του **1924**.

Και αυτά όλα επωλήθησαν διά να αγοράση ο Κυπριακός λαός τον επιούσιον άρτον του εκ του εξωτερικού. Και ελαττούται ο αριθμός των γαιοκτημόνων διότι μετά **50** ετών κατοχήν επανήλθομεν εις Φεουδαλικόν σήστημα ιδιοκτησίας της Κύπρου υπό **15-20** τσιφλικατόρων και τοκιστών, ενώ κατά την εποχήν της κακολογουμένης τουρκικής Κυβερνήσεως ο θεσμός της μικράς ιδιοκτησίας ενεθαρρύνετο και ευδοκίμοιυσε,

Ο Κυπριακός λαός πάσχει και δέον να τον θεραπεύσωμεν. Είναι θεραπευτικός ο τρόπος διά της επιβολής νέας φορολογίας. Αύξεις φόρων σημαίνει αύξησιν του τοκαρίθμου της ζωής και συνεπώς ελάττωσιν καταναλώσεως και ελάττωσιν εισαγωγής, εξ ου και η ανάγκη φορολογίας.

Η τοιαύτη κατάστασις αποτελεί φαύλον κύκλον. Το πρώτον κονδύλιον εις το οποίον δέον να στραφή η προσοχή είναι το κονδύλιον των λιρών **92.800**.

Το δεύτερον είναι το μισθολόγιον των άγγλων εν Κύπρω υπαλλήλων. Εν Κύπρω **67** Άγγλοι υπάλληλοι μισθοδοτούνται με **47,000** λιρών ήτοι περίπου προς **96** έκαστος. Μετάθεσις Άγγλων υπαλλήλων εις άλλας αποικίας και εις τον ισολογισμόν.

Η περαιτέρω συζήτησις επί του προϋπολογισμού αναβάλλεται διά το απόγευμα της αυτής ημέρας, ώραν **2,30**.